

Berättelser från det gömda Sverige

Vi vet inte hur många som lever i Sverige utan tillstånd. Kanske 10 000, kanske 50 000. Vi kallar dem papperslösa. 25 av dem har fått komma till tals i en ny bok.

Krönika i [SocialPolitik nr 2 2010](#) | Text: Kari Molin | [Prenumerera](#)

[singlepic id=505 w=333 h=437 float=left]Familjen är som en kropp, säger Karen. Han är 25 år och armenier från Azerbajdzjan. Karen har levt gömd i Sverige i fyra år, sedan han fick avslag på sin asylansökan.

I Sverige mötte han kärleken i form av Nargiz, uigur från Uzbekistan. De har nu två små barn. Hon är psykiskt skör och klarar inte att ta hand om barnen. De ska ändå utvisas till sina olika hemländer.

Joséphine från Västafrika hotas av könsstymning. Ana från Kongo är rädd för att åter bli våldtagen och fruktar för sitt liv. Ett äldre par från Syrien har fem barn och sexton barnbarn i Sverige. Mohammad från Iran, som torterats, säger att han sätts i fängelse.

Inför boken *Berättelser från det gömda Sverige* på uppdrag av Röda Korset, mötte jag Karen och de andra – 25 gömda flyktingar som alla fått avslag på sina ansökningar om att få stanna i Sverige. De har flytt av olika skäl. De har det gemensamt att de stannat trots avslag eftersom de själva inte ser något alternativ.

De berättar också om hur de lever i Sverige. Utan personnummer, utan att kunna ta ett vitt jobb, utan att få några bidrag. Vardagen handlar om tak över huvudet och mat för dagen. Svartarbete är vad som återstår. Arbetsskador är

vanliga. Timlöner på 18–20 kronor förekommer.

Flera av barnen är födda i Sverige. Mongoliska Tuyas yngsta är åtta år och föddes här. Den tioårige brodern var baby när han kom hit. Barnen kan inte berätta att de är gömda och kan sällan ta hem lekkamrater. Familjen blir skräckslagen när någon oväntat ringer på dörren.

Många har varit här länge, några i över 10 år. De kommer från en rad olika länder, bland annat Kongo, Eritrea, Iran, Afghanistan, Mongoliet, Azerbajdzjan, Bangladesh och Uganda. Några familjer, bland annat en romsk familj, är från Kosovo. Några barn lider av svåra uppgivenhetssymtom (apatiska barn). 23-åriga Ahad från Afghanistan kom ensam som sextonåring och är nu 23. Den äldsta som intervjuats fyller snart 80 och har varit i Sverige sedan 1999.

Några kom först till Grekland och ska återsändas dit enligt den så kallade Dublinförordningen. 25-åriga Zahra från Afghanistan och hennes barn behandlades som fångar i Grekland, berättar hon, övertygad om att de går under om de skickas dit igen.

Att hitta någonstans att bo är det allra svåraste, särskilt för barnfamiljerna. De gömda blir nomader och flyttar runt, ofta med kort varsel. Ockerhyror är inte ovanliga.

Hur rädda de gömda är för polisen varierar – en del törs inte gå ut, andra lever inte särskilt undångömt. Men många talar om hur viktigt det är att vara laglydig och att de aldrig vågar åka kollektivt utan biljett.

Barnen går numera ofta i skolan. Ännu har de inte lagstadgad rätt till skolgång, men det finns ett utredningsförslag om det.

Även personer som i sitt arbete eller frivilliga verksamhet möter gömda och papperslösa intervjuas i boken. De anser att ribban har höjts för vilka som får stanna i Sverige. Två psykiatrer vittnar om hur liten notis som tas om deras läkarintyg.

En utredning har också nyligen tillsatts för att öka rätten

till vård för papperslösa och gömda. Idag är många hänvisade till att söka vård vid någon av de frivilligkliniker som finns på en del håll i landet.

Gömda barn ska ha rätt till vård, men att det inte alltid fungerar i praktiken kan Raksana från Azerbajdzjan berätta. Ilsketårarna svämmar över när hon berättar:

– Jag bar min dotter på mina armar och hon hade hög feber. De ville inte ta emot oss på vårdcentralen för att vi saknade personnummer. Är inte vi människor?

molinkari[at]gmail.com

De som lever i Sverige utan tillstånd kallas ofta papperslösa. Bland dem finns även de som inte sökt asyl. Det saknas säkra uppgifter om antalet – uppskattningar varierar från 10 000 till 50 000. Hösten 2009 var cirka 8 700 personer efterlysta av polisen för att de höll sig undan.

Läs vidare

Berättelser från det gömda Sverige, Kari Molin, Illustrationer Lars Melander, Carlsson förlag och Röda Korset, 2010